

Розділ IV. Здоров'язберігаючий компонент педагогічних досліджень

doi: 10.15330/msuc.2017.17.113-118

Тетяна Алексєєнко,

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач лабораторії соціальної педагогіки,
Інститут проблем виховання НАПН України
(м. Київ)

Tetiana Aliksieienko,

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
head at the laboratory of social pedagogy,
Institute of Education National Academy
of pedagogical sciences of Ukraine
alekseenko.tf@gmail.com
ID orcid.org/0000-0002-2060-2354

УДК 373:304+/[37.01:37.04:37.06]:316.36

СТРАТЕГІЯ ГЕЙТКІПІНГУ І ТЕХНОЛОГІЇ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ У СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ПІДТРИМЦІ ДИТИНИ І СІМ'Ї

GATEKEEPING STRATEGY AND TECHNOLOGY HER IMPLEMENTATION IN THE SOCIO-PEDAGOGICAL SUPPORT OF CHILD AND FAMILY

У статті в основних теоретичних положеннях та в аналізованні сучасної соціальної практики в Україні розкривається концептуальна ідея соціально-педагогічної підтримки дітей у складних життєвих обставинах, дітей-сиріт і позбавлених батьківського піклування, а також сімей груп ризику, яка здійснюється на основі стратегії гейткіпінгу та її реалізації у базовій і багатокомпонентній технології ведення випадку; розкривається інноваційна для України форма патронатного виховання; наведено статистичні дані щодо влаштування у сімейні форми виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, роль партнерства педагогічної науки і проектної діяльності неурядових організацій у цьому процесі.

Ключові слова: соціально-педагогічна підтримка дитини і сім'ї; гейткіпінг; технологія ведення випадку; соціальні послуги патронатне виховання.

The article in the basic theoretical provisions and in the context of the analysis of modern social practice in Ukraine reveals the conceptual idea of social and pedagogical support of children in difficult life circumstances, orphans and deprived Parental care, as well as families of risk groups based on the Gejtkipinga strategy and its implementation in the basic and multicomponent technology of case management; Innovative for Ukraine form of foster upbringing is revealed; Statistical data on the device of orphans and children deprived of parental care, in family forms of upbringing, the role of partnership in pedagogical science and project activity of non-governmental organizations in this process.

Keywords: socio-pedagogical support of the child and family; gejtkiping; Technology of keeping case; social services; Foster upbringing.

В статье в основных теоретических положениях и в контексте анализа современной социальной практики в Украине раскрывается концептуальная идея социально-педагогической поддержки детей в сложных жизненных обстоятельствах, детей-сирот и лишенных родительской заботы, а также семей групп риска на основе стратегии гейткипинга и ее реализации в базовой и многокомпонентной технологии ведения случая; раскрывается инновационная для Украины форма патронатного воспитания; приведены статистические данные относительно устройства детей-сирот и детей, лишенных родительской заботы, в семейные формы воспитания, роль партнерства педагогической науки и проектной деятельности общественных организаций в этом процессе.

Ключевые слова: социально-педагогическая поддержка ребенка и семьи; гейткипинг; технология ведения случая; социальные услуги; патронатное воспитание.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах трансформації суспільства, соціальних змін в інституті сім'ї, ускладнення виконання нею виховної функції, розвитку альтернативних сімейних середовищ зростає роль та затребуваність інновацій, спрямованих на оптимізацію умов сімейного виховання та його соціально-педагогічної підтримки. Особливої актуальності проблема набуває відносно сімей і дітей груп соціального ризику, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. На понятійному рівні проблема соціально-педагогічної підтримки у науковій літературі розглядається в різних аспектах та відносно різних цільових груп, зокрема: у співвіднесенні з педагогічною підтримкою (Н. Чернуха), як професійна діяльність (Т. Анохіна, О. Гукаленко, О. Кодатенко); «педагогіка свободи» (О. Газман), щодо ініціативності студентської молоді (А. Данілова) та ін. Предметом дослідження науковців, здебільшого, стають зміст і форми її надання. Значно менше уваги приділяється концептуальним ідеям, які є визначальними для їх розроблення.

Формування мети статті. Мета нашої статті – привернути увагу до досвіду та інновацій у соціально-педагогічній підтримці дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, напрацьованих у вітчизняному та зарубіжному досвіді шляхом партнерської взаємодії педагогічної науки і проектної діяльності неурядових організацій.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Осмислення вже напрацьовано переконує, що у соціально-педагогічній підтримці сімейного виховання дитини міжнародного визнання набуває концептуальна ідея гейткіпінгу, яка полягає у розробці стратегії первинної деінституалізації дитини, розвитку послуг і процедур, спрямованих на обмеження влаштування дітей в заклади інтернатного типу та створення оптимальних умов для їх повернення у біологічні сім'ї або альтернативні (заміщуючі) сім'ї як форми сімейного виховання. З цією метою розвивається комплекс послуг на підтримку сімей і дітей, що опинилися у важких життєвих обставинах та підвищується якість їх надання.

В Україні пілотний проект з гейткіпінгу був упроваджений з 2009 року Представництвом благодійної організації (ПБО) «Кожній дитині» (Every Child Ukraine) у партнерстві з Київською обласною державною адміністрацією та органами самоуправління у Білоцерківському районі Київської області. Ефективність упровадження виявилась у розробці пропозицій та внесенні змін до чинного законодавства, суттєвому зменшенні кількості дітей, розміщених у Будинку дитини та в закладах інтернатного типу, підвищенні професійного рівня соціальних робітників, розгортанні тренерських студій та каскадній формі навчання, створенні мультидисциплінарної команди фахівців, популяризації ідеї розвитку сімейних форм виховання дитини [2]. Ці результати співвідносяться з досвідом упровадження стратегії гейткіпінгу у Молдові, Болгарії, Грузії та інших державах.

Стратегія гейткіпінгу реалізується у процесі та на основі технологій ведення випадку, оцінки потреб дитини, втручання, вилучення дитини із несприятливого сімейного середовища і влаштування у сприятливі сімейні середовища. Теоретичні і методичні основи розвитку названих та інших технологій у вітчизняному досвіді було закладено та обґрунтовано у наукових працях і безпосередній практиці – проектній соціальній роботі Г.Бевз, О.Безпалько, Т.Журавев, І.Зверєвої, З.Кияниці, С.Краснової, Г.Лактіонової, Т.Лях, Ж.Петрочко, Г.Постолук, І.Трубавіної, Л.Харченко, С.Харченка та ін.

Ведення випадку – спланована поетапна робота соціального працівника з клієнтами – сім'єю (батьками, дитиною), яка передбачає оцінку їхніх потреб, обґрунтування необхідності відкриття та ведення випадку, прийняття обґрунтованого рішення про відкриття та ведення випадку (спільно з клієнтом розробка індивідуального плану роботи – мети, часових меж, конкретних дій і заходів), залучення фахівців та координації їхньої діяльності, здійснення супроводу; оцінки проходження процесу, підсумкової оцінки результатів проведеної роботи, закриття випадку. Технологія ведення випадку потребує дотримання наступних принципів: комплексності; міждисциплінарної та міжвідомчої взаємодії; узгодженості позицій; узгодженої співпраці соціального педагога/соціального працівника, залучених спеціалістів та клієнта; активної участі батьків у процесі оцінки й ухвалення рішень щодо сім'ї і дитини; опори на позитивні результати і сильні риси клієнта.

У практиці соціальної роботи визначаються три моделі ведення випадку: мультидисциплінарна, трансдисциплінарна, міждисциплінарна (міжпрофесійна). Мультидисциплінарна модель передбачає ведення випадку командою різних спеціалістів із різних галузей знань, які працюють за окремими планами роботи та завданнями, але узгодженим на спільних зустрічах і засіданнях пакетом послуг. Роль менеджера ведення випадку у роботі членів такої команди здійснює соціальний працівник. Трансдисциплінарна модель передбачає прямий зв'язок з клієнтом лише одного із членів команди спеціалістів – він виконує місію посередника між клієнтом та іншими спеціалістами. Міждисциплінарна модель передбачає інтеграцію зусиль усіх фахівців у створенні скоординованого пакету послуг, єдиний план втручання, дотримання єдиних вимог до умов надання послуг, дотримання всіх етапів ведення випадку та їх послідовності. Участь у зустрічах міждисциплінарної команди як партнер може приймати і сам клієнт. Менеджер випадку не тільки забезпечує координацію роботи команди, а й представництво інтересів клієнта перед командою, захист його прав. Менеджерські функції соціального працівника у реалізації моделей ведення випадку потребують поєднання таких професійних умінь, як адвокації (здібності захищати права та інтереси клієнта), фасилітації (вміння підсилити та скерувати активність особистості у групі, підвищити ефективність виконання нею завдання у присутності інших), комунікабельності, а також організаторських здібностей у налагодженні соціальних і професійних контактів [3]. За оцінкою практиків, найбільш успішне упровадження комплексної оцінки потреб дитини і її сім'ї здійснюється в умовах міжвідомчої і міждисциплінарної взаємодії у веденні випадку. Міждисциплінарна модель дозволяє запобігти дублюванню послуг, непослідовності чи фрагментарності їх надання.

У веденні випадку першочерговим завданням є діагностика стану дитини та її сім'ї. Вона здійснюється на основі оцінки потреб. У вітчизняному досвіді технологія оцінки потреб дитини і її сім'ї, розробляється у партнерстві українських провідних науковців та фахівців неурядових організацій. В основу концепції розробки даної технології

покладається модель оцінки, структуру якої утворюють три основних компоненти: потреби дитини у розвитку, батьківський потенціал, фактори сім'ї та середовища. Кожен із названих компонентів моделі містить певні та специфічні показники, які слугують індикаторами міри успішності сімейного виховання і розвитку дитини.

Технологія оцінки потреб дитини і її сім'ї сприймається визначальною у процесі реформування системи соціальних послуг, орієнтованою на визначення потреб клієнтів, системний моніторинг процесу надання послуг і досягнутих результатів, їх економічної оцінки (аналіз ефективності витрат) та накопичення базових даних для планування діяльності інтегрованих соціальних служб, тобто спрямованою на підвищення якості соціальних послуг для сімей і дітей та вироблення її стандартів. У її ході, з метою визначення адекватного типу фахового втручання, соціальними працівниками збирається максимально можлива інформація щодо життєвих обставин сім'ї, відповідності до наявної проблеми застосованих заходів (індивідуальних програм допомоги, їх сприйнятливості клієнтом тощо), отриманих результатів (позитивних змін та особливостей впливу проведених заходів на подолання важких життєвих обставин сім'ї). Оцінка потреб здійснюється шляхом застосування комплексу методів збирання інформації, її узагальнення, систематизації, аналізування та моніторингу. Узагальнена інформація щодо оцінки потреб дитини ґрунтується на даних медичного огляду, спостережень за реакціями та поведінкою дитини і батьків, співбесід з ними та фахівцями різного профілю, застосування спеціальних методик [5]. Практичне застосування технології потребує знання соціальним працівником закономірностей розвитку особистості у різні вікові періоди. Дана технологія ґрунтується на методологічних положеннях теорії прив'язаності.

Доцільність примінення технології втручання визначається результатами оцінки потреб дитини та її сім'ї. Технологія кризового втручання передбачає термінове реагування та екстрені дії, спрямовані на захист дитини і забезпечення її безпеки в сім'ї, де не задовольняються її актуальні життєві потреби і є реальні загрози для життя чи здоров'я. У соціальній роботі синонімом на її означення вживається термін «інтервенція». Даний термін особливо поширений у західних країнах, і також вживається синонімом до термінів «подолання», «корекція», «реабілітація». Проте для означення процедури вилучення із сім'ї дитини до трьох років з вадами розвитку внаслідок вроджених дефектів, набутих порушень під впливом середовища, або ж якщо вона перебуває у сімейному середовищі у ситуації соціального ризику здебільшого застосовується термін «рання інтервенція».

Основи кризового втручання у соціальній роботі було розроблено Наомі Голан у 60-х роках ХХ ст. для розв'язання тих складних життєвих ситуацій, з якими неможливо впоратися самотійно. До таких ситуацій відносяться і домашнє насилля, яке може мати тяжкі наслідки для фізичного, психічного і морального здоров'я дитини, втрата близьких тощо. Одним із методів кризового втручання є вилучення жертви насилля або ж насильника із сім'ї. Після вилучення для жертви насилля можливе влаштування у тимчасове сімейне середовище. Для того, хто його вчиняє – затримання та покарання у відповідності до рішення суду.

Психосоціальна модель втручання передбачає кризове консультування. Воно спрямовується на полегшення у потребуємого вираження стану афекту (сильного переживання, розпачу) та спілкування, встановлення порозуміння і необхідних контактів, підтримки доцільної поведінки, підвищення самооцінки, його залучення до процесу самопомоги [11]. Основоположні ідеї у розвитку технологій кризового втручання і кризового консультування у соціальній роботі концептуалізуються на положеннях когнітивної теорії та теорії соціального навчіння.

З метою реалізації стратегії реформування системи надання соціальних послуг та їх стандартизації у питаннях кризового втручання відносно осіб і сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі постраждалими від насильства в сім'ї, а також здійснення моніторингу і контролю за якістю надання даної послуги, Міністерство соціальної політики України у 2016 році затвердило Державний стандарт соціальної послуги кризового та екстреного втручання. Підставами для отримання даної соціальної послуги ним визначено: усне чи письмове зареєстроване звернення /заява безпосередньо потребуємого у даній послугі; інших осіб, яким стало відомо про кризову ситуацію та постраждалих від домашнього насильства; медичних, правоохоронних, соціальних служб, державних та громадських організацій. Оцінка кризової ситуації має здійснюватись негайно або ж не пізніше ніж протягом 24 годин. При наявності загрози життю чи здоров'ю екстрене втручання здійснюється негайно. Підтвердженням надання соціальної послуги є акт, що містить інформацію про заходи, строки, місце й умови її надання).

Державним стандартом визначено такі види кризового та екстреного втручання: телефонне консультування («гаряча лінія»); екстреної допомоги; короткочасної кризової допомоги (вилучення із сім'ї та влаштування у безпечне місце перебування), кризового консультування (індивідуальне, групове, сімейне). Основними принципами його здійснення: доступність, незалежність, безпечність, конфіденційність. Основні завдання – попередити розвиток кризової ситуації, залагодити її, запобігти підвищенню ризику, усунути чи знизити небезпеку для здоров'я та життя, надати безпечне місце, психологічну підтримку, долучити до допомоги інших різних фахівців (медичних, правоохоронних та ін.[7]. Таким чином, технологія втручання у соціальній практиці застосовується як з корекційною, так і з превентивною метою.

Технологія оцінки потреб дитини та її сім'ї і технологія ведення випадку упроваджується у процес підготовки майбутніх фахівців у галузі соціальної педагогіки і соціальної роботи у вищих навчальних закладах України та процес післядипломної освіти. Ініціатором такого упровадження та його активним суб'єктом стала громадська організація – «Партнерство «Кожній дитині». Однією із форм упровадження у 2014-2016 р.р. обрано тренінг, розроблений у рамках проекту «Реформа соціальних послуг: розвиток потенціалу фахівців для підвищення

якості соціальних послуг для вразливих сімей та дітей», що реалізується на замовлення Міністерства соціальної політики України при підтримці Міністерства закордонних справ Чеської Республіки.

На основі гейткіпінгу також здійснюється соціально-педагогічний супровід прийомних сімей, ДБСТ, дітей і підлітків у важкій життєвій ситуації за місцем проживання. Соціальне супроводження визначається як робота, що передбачає здійснення фахівцем (або групою фахівців) центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді заходів, спрямованих на забезпечення належних умов їх функціонування. Змістовно воно спрямовується на підтримку позитивного психологічного клімату у сім'ї, адаптацію дитини до нових умов, налагодження підтримки контактів дитини з її біологічними батьками та іншою ріднею, підготовка до самостійного життя. Соціальне супроводження здійснюється через відвідування сім'ї та проведення роботи з прийомною дитиною, дитиною-вихованцем та прийомними батьками, батьками-вихователями, іншими особами (членами сім'ї), які спільно проживають з прийомними батьками, батьками-вихователями, шляхом надання комплексу соціальних послуг: правових, психологічних, соціально-педагогічних, соціально-економічних, медичних, інформаційних. Форми та методи здійснення соціального супроводження добираються фахівцем центру індивідуально щодо кожної сім'ї з урахуванням її потреб [8].

Процес влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, на практиці здійснюється на основі технології влаштування дитини у прийомну сім'ю чи ДБСТ та його соціального супроводу. В українському досвіді підготовка кандидатів у прийомні батьки і батьки-вихователі здійснюється на основі технології підготовки кандидатів і прийомні батьки і батьки-вихователі. Участь у їх розробці приймав і автор даної наукової роботи. Підготовлена за нашим співавторством та науковим керівництвом «Книга для батьків» спрямована на формування батьківських компетенцій [4]. Вона пройшла успішну апробацію і рекомендована Державною соціальною службою України для використання в роботі ЦСССДМ всіх регіонів України. Ефективність її використання підтверджується соціальною практикою.

Технологія оцінки потреб дитини і її сім'ї та технологія соціального супроводу ефективно використовується у процесі надання соціальних послуг у соціальних Центрах матері та дитини з метою визначення виховного потенціалу матері, її найближчого оточення, ресурсів громади для створення чи відновлення можливостей дитини зростати у сімейному середовищі. На її основі здійснюється: допомога юній мамі в усвідомленні життєвих і сімейних цінностей, мотивів її поведінки, материнської відповідальності; підготовка мами і її сім'ї (батьків) до взаємопорозуміння, прийняття дитини, подолання труднощів виховання, створення умов для розвитку дитини; спонукання мами до самоаналізу і самовдосконалення; сприяння у прояві її кращих потенцій і здібностей, розвитку самоповаги як хорошої і відповідальної мами [6].

Соціальні Центри матері та дитини, згідно Типового положення функціонують як «заклади тимчасового проживання жінок на сьомому - дев'ятому місяці вагітності та матерів з дітьми віком від народження до 18 місяців, які опинилися в складних життєвих обставинах, що перешкоджають виконанню материнського обов'язку» [9]. В Україні упроваджуються в рамках міжнародного україно-швейцарської проекту «Здоров'я матері та дитини» у діяльності Представництва благодійної організації «Надія і житло для дітей» за підтримки ЮНІСЕФ. Її діяльність спрямовується на: розвиток сімейних форм виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування; допомогу вразливим сім'ям у збереженні своєї родини; попередження відмов матерів від новонароджених дітей; відпрацювання комплексного підходу до реформування інтернатних закладів; створення та забезпечення доступних і якісних соціальних послуг для дітей і сімей в суспільстві. За 15 років її діяльності в Україні рамках проекту розвитку сімейних форм виховання Представництвом створено і здійснюється супровід 65 дитячих будинків сімейного типу у 13 регіонах України, в які влаштовано більше як 750 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування; започатковано роботу соціальних працівників та психологів у пологових будинках, де надається допомога матерям, налаштованим на те, щоб відмовитися від дитини; створено 2 Центри матері та дитини (м. Херсон і с. Макарів Київської обл.), в яких послуги отримали 476 матерів з дітьми. Станом на 2016 в Україні діють 16 соціальних Центрів матері та дитини). Для поширення та стандартизації досвіду було розроблено методичку цілеспрямованого навчання співробітників соціальних установ, а також програму підготовки регіональних тренерів. За розробленими матеріалами пройшли навчання більше як 1000 фахівців [1].

Благодійна організація «Надія і житло для дітей», головний офіс якої знаходиться у Великобританії, функціонує у 8 країнах світу.

З метою збереження біологічної сім'ї для дитини та її соціально-педагогічної підтримки у важкій життєвій ситуації все більшого визнання у суспільстві і, зокрема, у фаховому середовищі, набуває ідея патронатної форми сімейного виховання та створення патронатних сімей. Батьківщиною сімейного патронату вважається Шотландія, де його застосовували з початку XIX ст. В українському досвіді дана форма патронатного сімейного виховання є інноваційною, класифікується як альтернативна, визначена Сімейним кодексом (глава 20) України та упроваджується як експеримент (2016-20-18 рр.). Цінність даної форми сімейного виховання дитини, яка опинилася у складних життєвих обставинах, характеризується тим, що базові послуги з догляду і виховання здійснюються у сімейному середовищі, з можливістю продовження спілкування дитини з її рідними батьками (якщо це не несе для неї загрози), продовження відвідування звичної для неї дошкільної чи шкільної установи (за місцем попереднього проживання). Такі можливості створюють сприятливі умови для розвитку мотивації у батьків і дітей до кращої самозміни. Соціальний ефект розвитку сімейного патронату виявляється в тому, що діти з сімей, що опинилися у складних життєвих обставинах, не потрапляють до інтернатів, притулків чи інших закладів для дітей, а переміщуються в такі

сімейні середовища, де для них створюються найкращі умови в їхніх інтересах. Проте стримує розвиток патронатної форми сімейного виховання ще недостатнє розуміння доцільності його застосування в Україні.

Про ефективність практичної реалізації концептуальних ідей гейткіпінгу і патронатного виховання свідчить статистика. Так, за оперативними інформаційними даними Міністерства соціальної політики України, станом на початок квітня 2016 року у прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу виховується 13 тис. 308 дітей. У сім'ях опікунів і піклувальників – 52 тис. 397 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Станом на кінець травня 2016 року в Україні було усиновлено 753 дитини. З них 586 дітей усиновлено громадянами України та 157 дітей — іноземними громадянами. Загалом сімейними формами виховання (опіка, піклування, прийомні сім'ї та дитячі будинки сімейного типу) охоплено 65 тис. 705 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. У 2015 році були позбавлені батьківських прав батьки 4 тис. 820 дітей. 572 дитини були відібрані у батьків без позбавлення їх батьківських прав, а також батьків 168 дітей було поновлено в батьківських правах [10].

З метою практичної реалізації завдань щодо розвитку сімейних форм виховання дитини та реформування інтернатних закладів в Україні створено державний електронний банк даних щодо дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, який розміщено в Єдиній інформаційній аналітичній системі «Діти» (ЄІАС), здійснюється активна пропаганда пріоритетності сімейного виховання дитини та виховання дитини у біологічній родині.

У зв'язку з військовою агресією Росії проти України вперше з часів II Світової війни на території України виникли надскладні проблеми міграційного характеру, зокрема щодо підтримки внутрішньо переміщених осіб з АР Крим та Сходу України. Зміна соціальної ситуації в Україні вплинула і на зміну пріоритетів роботи таких Центрів. Серед охоплених послугами переважають: внутрішньо переміщені сім'ї та сім'ї, постраждалі у ході військових дій; одинокі мати/батько; сім'ї, де один чи кілька членів сім'ї мають інвалідність; сім'ї учасників АТО; сім'ї опікунів/піклувальників, ПС, ДБСТ; сім'ї, де є ризик розвитку соціального сирітства. Надзвичайно актуальною та складною також є задача захисту прав дітей-громадян, які безпосередньо знаходяться на території збройного конфлікту, зокрема у Донецькій та Луганській областях. Можливо спрогнозувати, що в умовах децентралізації управління державою Україна, внаслідок посилення статусу і функцій органів місцевого самоврядування актуалізується збереження Служб у справах дітей, Центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді; розширення мережі центрів соціально-психологічної реабілітації (у зв'язку із зростанням кількості осіб з ознаками посттравматичного синдрому); підвищення статусу соціальних педагогів і соціальних робітників та розширення їхніх повноважень і функцій; формування мультидисциплінарних команд фахівців; активізація громади у розв'язанні її соціально-педагогічних проблем; посилення патріотичного виховання дітей і молоді.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, є всі підстави для висновків про те, що:

- практична реалізація ідеї гейткіпінгу зумовлюються особливостями динаміки розвитку суспільства та становищем у ньому сімей і дітей;
- концептуальна ідея гейткіпінгу у теорії і практиці розкривається як нова філософія, концепція, технологія і механізм оптимізації умов сімейного виховання, його соціально-педагогічної підтримки шляхом підвищення якості цілеспрямованих соціальних послуг та відповідної підготовки фахівців;
- у сучасному вітчизняному досвіді теорія гейткіпінгу концептуалізується на ідеї пріоритету виховання дитини у рідній сім'ї, біологічними батьками, яка закладена у Конвенцію ООН про права дитини, однак у соціальній практиці пріоритетною ще залишається ідея розвитку нових форм сімейного виховання та утвердження прийомного батьківства. Це обумовлено значною кількістю дітей, які виховуються в інтернатних закладах, відсутністю системи обов'язкової підготовки до батьківства, спрямованістю більшості нормативних документів і програм на виховання дитини, а не виховання батьків (дорослих);
- у літературних джерелах вітчизняних учених та найближчого зарубіжжя присутнє зміщення у розумінні ієрархії технологій. У цьому зв'язку доцільним сприймається підхід у зарубіжних дослідженнях: виокремлюються 2 основних технології гейткіпінгу: case study та ведення випадку. В перекладі case study (англ.) – повчальний випадок, ситуація, вивчення випадку. Сутнісно він розкривається як опис ситуації, яка реально існувала або змодельованої, та її аналізування. У сучасній науковій літературі його часто перекладають як кейс-метод. Тим самим спрощується розуміння особливостей його примінення у практиці. Технологія ведення випадку у зарубіжному досвіді соціальної роботи з клієнтами визначається як базова. Її специфіка полягає в тому, що вона поєднує в собі діагностування проблеми, розробку індивідуального програми, відповідної до існуючої проблеми, залучення команди фахівців на її подолання, відстеження отриманих результатів у динаміці. Таким чином, технологія ведення випадку включає в себе оцінку потреб як діагностичну технологію, технологію кризового втручання та технологію супроводу, які забезпечують реалізацію технології ведення випадку на різних її етапах.

В цілому усвідомлюючи прогресивність ідеї гейткіпінгу, її нагальність для сучасного українського суспільства, разом з тим вважаємо, що подальшого опрацювання потребує термінологічний апарат її упровадження, зокрема синонімічна його підміна та нечіткість розмежування технологій у змістовних характеристиках. Це відкриває подальші перспективи наукових досліджень та наукового обґрунтування гейткіпінгу.

1. Благодійна організація «Надія і житло для дітей». 20/07/15 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.hopeandhomes.org.ua/>
2. Гейткіпінг. Результати упровадження. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.everychild.org.ua>

3. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. І. Д. Звереві. – Київ, Сімферополь : Універсам, 2012. – 536 с.
4. Книга для батьків. Посібник до тренінгового курсу «Підготовка кандидатів у прийомні батьки та батьки-вихователі» / Авт. кол.: Т.Ф.Алексєєнко І.Д.Зверева, Г.Лактіонова, Г.М.Притиск та ін; За заг. ред. Т.Ф.Алексєєнко. – К.: Наук. світ, 2006. – 496с.
5. Оцінка потреб дитини та її сім'ї : від теорії до практики : [навч.посіб.]. / І.Д.Зверева, З.П.Кияниця, В.О.Кузьмінський, Ж.В.Петрочко. – 2010. – 189с.
6. Постолук, Г. І. Розвиток соціальних служб з профілактики відмов матерів від немовлят в Україні : автореф... канд. пед. наук, спец.: 13.00.05 - соціальна педагогіка / Г. І Постолук Г. – К. : Ін-т проблем виховання, 2012 – 20с.
7. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги кризового та екстреного втручання / Наказ міністерства соціальної політик України [від 01.07.2016 № 716]. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Про затвердження Порядку здійснення соціального супроводження прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу / Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 23 вересня 2009р. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
9. Про затвердження Типового положення про соціальний центр матері та дитини / Постанова Кабінету Міністрів України [від 8 вересня 2005 р. N 879; зі змінами від від 15 листопада 2006 року N 1620; від 22 жовтня 2008 року N 930]. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.search.ligazakon.ua>
10. Про ситуацію щодо охоплення вихованням дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. / Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.pedrada.com.ua/news/3835-qqn-16-m7-13-07-2016-sirtstvo-v-ukran-dan-mnsotspoltiki>
11. Торохтий В.С. Основы психолого-педагогического обеспечения социальной работы с семьей : учеб. пособ./ В.С. Торохтий. – М. : МГСУ, 2000. – Ч. 1.– 240 с.

Reference

1. Charity hope and homes for children. 20/07/15 [electronic resource]/access mode: <http://www.hopeandhomes.org.ua/>
2. Gejtkmрng. The results of the implementation. An electronic resource. – Access mode: <http://www.everychild.org.ua>
3. The encyclopedia for the social sphere / floor. Ed. And D. Zvrkvon. – Kyiv, Simferopol: Supermarket, 2012. – 536 p.
4. Book for parents. Guide to the training course «preparing candidates for the adoptive parents, and parents-caregivers»/author count.: Т. Aliksieienko and I. Zvereva, G. Laktmonova, G. Pritisk and others; For the floor. Ed. Т. F. Т. Aliksieienko – К.: Science. world, 2006. - 496 p.
5. Assessment of the needs of the child and its family: from theory to practice: [educational guidances]. /I. Zvereva, P. Kivnicv, O. Kuzminsky, V. Petrochko. – 2010. -189 p.
6. Postolyuk, g. Development of social services for the prevention of abandonment of newborn babies in Ukraine: avtoref ... Kanda. EDR. Sciences, Special: 13.00.05-social pedagogy/g. Postolyuk and g.-k.: Al-t's educational problems, 2012 – 20 с.
7. On approval of State standard of social services, emergency and crisis intervention/Ministry of social policies of Ukraine [01.07.2016 № 716]. – [Electronic resource] /access mode: <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. On approval of the procedure for social support to foster families and family-type children's homes/order of the Ministry of Ukraine for family, youth and sports from September 23 2009 p. – [Electronic resource]/access mode: <http://zakon.rada.gov.ua>
9. On approval of Model Regulations on the social Center of mother and child / Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine [from 8 September 2005 r. N 879; changes from 15 November 2006 the year, 1620 N; 22 October 2008 year, N 930]. [Electronic resource]/access mode: <http://www.search.ligazakon.ua>
10. About the situation regarding the coverage of the education of children-orphans included and children deprived of parental care. Ministry of social policy [electronic resource] / access mode: <http://www.pedrada.com.ua/news/3835-qqn-16-m7-13-07-2016-sirtstvo-v-ukran-dan-mnsotspoltiki>
11. Торохтий V.S. Basis of psychological and pedagogical provision of social work with family: study. Surest/V.S. Торохтий. – М.: МГСУ, 2000. – Ч. 1 – 240.

